

GURE GIZONAK

“BASARRI” BERSOLARIEN URREZKO ERREGEA

Manu Oñatibia adiskide miñak “BASERRI”, bere etxean ikusteko aukera eskuratu zidan.

Dagonillaren 20'garren egunean, asteartean joan giñan, arratasaldeko zazpitan. Antxen zegoen “BASERRI” gure zai, semea ondoan zeukala.

Itxura ona, lasai gure gizona; patxara ederrean, bañan ez zen ezertaz gogoratzen. Ez dugu esaten burua galdurik zeukala, ez. Berri gutxi eman zizkigun. Bear bezala lana egiteko aukerarik ez nuen izan. Batez ere xeetasunen aldetik; dena alperrik.

Aleginduko naiz gutxinaz “BASERRI’N” itzala agertzen.

“BASERRI” GIZONA

“BASERRI” izenarekin ezagutzen dugu gure bersolaria, berez INAZIO EIZMENDI MANTEROLA da. 1913'garren urtean, Errexil'en GRANADA izeneko baserrian jaio zen. Gaur larogeitairu urte ditu. Aita, Antonio, Granada baserriko semea, ama berriz Maria Manterola, Urdaneta'n Aia'ko auzoan jaioa, Markees'ko baserrian.

Bost urteekin Zarautz'era bizitzera eraman zuten; betiko aldatu zen sendi osoa...Orrela aurtzaroaren aurreneko urteak GRANADA ERREKAN igaro zitula ikusten dugu.

Granada basarria toki basatian dugu, bakardade aundian, mendi zulotarte batean datza. Aldapa ikaragarri, lau erreka batutzen dire bean. Ura bazter guztietatik sortzen da; ur garbiaren ondoan belar berexiak usaidunak. Udaberrian txoriak txistuka, belardiak loretan, zugaitza galantak itzal ederrarekin. Errekan amurraiak nunai.

Granada erreka Gipuzkoa'ko basaburuaren biotza da, oso gutxi bezalakoa.

“BASARRI” amar senideetan zarrena da.

Sei urteetik amaika urteak arte praileen ikastetxera dijoa. Eskolatik aterata lantegi edo olategi txiki batean asten da lanean.

Izlar'ko Usarroz baserriko alabarekin ezkontzen da, Maria Aginagalde'rekin. Lau seme alaba dituzte.

Anaiarteko gudán gudarekin dijoa; ogeitairu urte ditu. Bilbao'n ertzain bezala dabilkite. Antxen atxilotzen dute eskubitarrak. Lanerako gizamultzotan sartzen dute: Aritxulegi'ko mendizulobideak egiten ibilli zen.

LANA ETEN GABE

Bere bizitzaren gai nagusia lanean, euskara izan zuen: egunkarian idazten,

bersolarien txapelketak osatzen, irratian iru aldiz astian, sarietako epaimaieta-ko kide bezala, omenaldi ta euskal jaietan. Lana nunai, idazle, bersolari, izlari bezala; zulo asko ta aski betetzen zituen.

Bederatzi liburu ba ditu argitaratuak, oietatik sei AUSPOA irakorlan. Ara liburuen zerrenda:

- ATANO III BERE EDESTIA BERSOTAN, ITXAROPENA, ZARAUTZ 1949.
- BASERRI'REN BERTSO SORTA, ITXAROPENA, ZARAUTZ 1950.
- KANTARI NATOR, ITXAROPENA, ZARAUTZ 1960.
- MI ATALAYA MONTAÑERA, LA VOZ DE ESPAÑA, SAN SEBASTIAN 1967.
- ZELAYA GABRIEL, MANUSCRITO 1965.
- LAUGARREN TXINPARTAK, AUSPOA, TOLOSA 1966.
- SORTU ZAIZKIDANAK, AUSPOA, TOLOSA 1973.
- KEZKA GIROAN, AUSPOA, TOLOSA 1983.
- BERSOLARITZARI BURUZ, AUSPOA, TOLOSA 1984.

Omenaldi bezala bi liburu eskeñi dizkiote:

- BASARRIRI OMENALDIA, UDALA, ZARAUTZ 1985.
- BASARRIRI OMANALDIA, ZARAUTZ 1995.

ERRIAREN EUSKARA TA GIROA

“BASERRI”, danez gain bersolaria dugu; beste bersolarien aurretik dijoala, deritzaigu. Baita ere, amar senideetatik bersolari bakarra.

Etxeko tabernan, “Azken Portun” bersolariak ikusten asi zen, Antxen zebil-tzan maiz bersotan bersolariak. Gaztea zelarik asi zen bersogintzan etxean.

1935'garren urtean, “Vitoria Eugenia” delako antzerki etxean, Donostia'n, beste bersolarieekin batean agertu zen. Egun aren aitorle bezala ortxen dugu argazki zoragarria: antxen daude agirian Txirrita ta Aitzol.

“BASERRI” bersolari guztiz ona bezala dugu ezaguna. Etorria zeukan, ta gañera ez nolanaikoa, oso ona baizik. Danez gain agertzen zitzaien. Ez zen agortzen; bere neurritan beti onena.

Erriko jaietan ibiltzen zen bersoetan. Erri guztietan nai zuten euki eta aldi geintsuetan Uztapide'kon azaldu bear. Biek onenak; euskara garbia, asmo biziak, otsa beroa. Erria berriz, orduak entzuten, zoratzen. “BASERRI” urrezko itzekin errege: ots sendo batekin bazterrak betetzen zituen, baita astintzen bersozaleak. Eunka sari bildu oi ditu, iñorrek zalantzan jarri gabe.

“BASERRI” gañera albistari dugu, oso gutxi bezalakoa. Anaiarteko guda aurretik asi zen idazten “El Día”, “Argia”, “Euskadi”, “Eguna” aldizkarietan. Betiko euskalzaletasunak bultzatzen zuen idaztera.

Guda ondotik, “LA VOZ DE ESPAÑA” egunkarian, irakurleak ugaritzeko, euskaraz zerbait eman bear eta “BASERRI” deitu zuten. Orrela asi zen ager-tzen “NERE BORDATXOTIK” “BASERRI'REN” lana. Egunkari ori aitu arte iraun zuten agertzen bere lanak. Idazlaneetan irakurriena izango ziren bere idazla-nak. Bi izkuntzetan azaltzen zituen bere asmoak. Auexek ziren gaiak: euskal bizia, erriaren giroa, baserritarren jolasak, idi demak, azokeen goraberak. Milla-ka idazlan euskal berriak emanez. Egunkariaren erosleak ugaritzen zituen “BASERRI’K”: “Gogozkoa ninduten”, berak zion. Ez zen arritzekoa; “BASE-RRI’K”, berak bakarrik zulo aundi bat betetzen zuen.

Beste eginkizun garrantzi aundi bat zebilkin erriaren alde “LA VOZ DE GUI-

PUZCOA" delako irratian; iru aldiz astean euskaraz mintzo zen. Ogeitabost urte iraun zituen irrati ortan. Ze gaiak?, azkotan bersolaritza ta erriaren jolasak eta barriak. Millaka gizasemeak entzuten zuten egunero. Euskara zoragarria zeukan, joskera garbia, itzak gureak, berriak gaurkotasunarekin jantziak.

Esan bearra ere, atsegin zitzaiola BASERRI'RI itzaldietan esaldiak itz neurrituaz agertzea, izkuntzaren egokitasuna era bat azpimarratzen alegintzen zen.

ERRIEAN ITZALIK AUNDIENA

"BASERRI'K" betidanik euki du euskararen maitasuna ta zaletasuna. Berari entzuna diogu: "Beti euskararen aldetik izan naiz"... "Euskararen alde lana egin dut", jarraitu zuen.

Ikasketa sakonik ikastetxeetan egiñak ez dauka. Dena bere aldetik ikasi du; ikusi ta asko ikasi. Egin zuen guztia: "irakurri ta ikasi". Lana berriz, "gogoz egiña". Eguketik egunera lanik maitena egin du, asper gabe.

1935'garren urtean Ilbeltzaren 19'an irabazi zuen aurreneko besolarien txapelketa. 1985'garren urtean ospatu zuten sari onen 50'garren urtebetetzea. Zarautz'en egin zioten omenaldia.

1961'garren urtean egin zuten Euskalzaindia'ko laguntzailea; 1984'garren urtean oorezko kidea.

1992'garren urtean egin dute EUSKERAZAINTZA'KO kide osoa.

Eraitza benetan aundia utzi dio bere erriari: Idatzitakoak or daude, bañan ezin dugu aztu sortu duen aozko elertia. Edozein etxeetan edo edantokietan entzuten dituzu BASARRI'N bersoak buruz. Eten gabe eta nunai dago aipatua BASERRI'ren izena. Euskalerriak berea bezalakoa dauka izen ori ta ez nolanaikoa.

EMAITZAREN IKERLANA

Asieran esan dugun bezala, "BASERRI" gure ikusaldian bere bizitzari buruz ezer gutxi oroitzen zen. Gure galderen errenka luzea, ia utsa gelditu zen. Eman ditudan berriak, "BASERRI'REN" semeak edo Manu Oñatibia'k emanak dire.

Gai ederra dago "BASERRI'REN" bizitza orretan, baita lan oietan, ikerketa sakon baten bidez, emaitza eder onen mamia ikusteko, gai aberatsa, batez ere Ikastetxe Nagusian "DOTORADU" bat egiteko. "BASERRI'K" ba ditu alderdi oso onak aztertzeko. Danez gain joskera; esaldi motzak ondo lotuak, itzak euskal erro jatorrak dituztenak, euskararen gito osoa gurea ta gaiak erriaren kutsua daramatenak. Eraitza orren sakontasuna ikusteko, orriak millaka irakurri bear. Orduan bakarrik ikusiko litzake gizon baten lana erriaren alde. Tsundituta geldituko giñake. Lan eder orrek urrearen antzeko dizdira aterako du. Edozein orrialdetan izkuntza berexi bat eta erriko idazle baten erregetza, bene benetan nabari.

Ezin dugu aztu "BASERRI" sinismen aundiko euskalduna dugula. Arantzazu'ko Amaren bederatzigarren izenaren unean, urtero antxen ikusten genuen gure gizona bere emaztearekin eliz giroan jaiak igarotzen. Gure Andra Mari'ren zalea zen.

LATXAGA